

ORKUSTOFNUN

Jarðrask í fjallinu ofan við Neskaupstað.
Tekið saman fyrir Víglund Gunnarsson

Árni Hjartarson

Greinargerð ÁH-89-02

JARÐRASK Í FJALLINU OFAN VIÐ NESKAUPSTAÐ TEKIÐ SAMAN FYRIR VÍGLUND GUNNARSSON

Fyrir nokkru sagði Víglundur Gunnarsson mér frá sprungum í bergi og jarðvegi sem hreyfing væri á hátt í fjallinu fyrir ofan Neskaupstað. Lengi hefur verið vitað um þessar sprungur því fyrir 20-25 árum vakti Sigurjón Ingvarsson athygli á þeim með tillöguflutningi í bœjarstjórn. Víglundur og Sigrún dóttir hans komu að sprungunum fyrir 7 árum og sáu þá augljós merki um nýlega hreyfingu á jarðvegi og urð.

Pann 27. júlí s.l. skoðaði ég staðinn. Hæðarmæli minn stillti ég á 80 m við vatnsthankinn ofan bœjar en jarðraskið er þar upp undir eggjum beint upp af, nánar til tekið í um 600 m sv. hæðarmælinum og 400-500 m vestur af Drangaskarði. Utan við raskið er dálítill stallur undir efstu klettu fellsins.

Þarna er greinileg hreyfing á urð og jarðvegi og í vor og sumar hafa bæði orðið litlar jarðvegsskriður og grjótskriður þarna. Á undangengnum áratugum hefur losnað all mikil bergfylla úr hömrunum þarna upp af og tekið að síga niður hlíðina og brotna upp. Brotsárið myndar dálitla klettaskál. Þarna er veikleiki í berggrunninum. Berglögum fellsins hallar lítillega inn til landsins en þvert á þau skerast berggangar. Bergfyllan sem losnað hefur markast bæði að innan og utan af berggöngum. Innri gangurinn gengur mjög á ská inn í hlíðina og myndar vegg brotsins vestast í skálinni. Undir bergfyllunni sem losnaði er allþykkt setlag. Efst í því er mjög leirkennit lag sem myndar skriðflót undir fyllunni og verkar líkt og smurning. Vatn sem seytlar um urðina og sprungur í lausu bergfyllunni auðveldar henni einnig að skríða fram.

Austasti hluti fyllunnar er allur upp brotinn og myndar stórgryttan urðarstall og grófa skriðu þar niður af. Vesturhlutinn er minna upp brotinn, en þar er berghaus að síga fram. Hreyfingar eru á sprungum í honum og í jarðvegi þar neðan við og að vestan. Laut er ofan við hnausinn, milli hans og hlíðarinna. Í henni sat fónn sem var að bráðna þegar ég var á ferð. Vatnið hverfur allt í jörð en kemur fram á ný í gilkjamma neðan við hnausinn.

Ég reyndi að meta rúmtak þess bergs sem þarna er á hreyfingu með því að slá lauslegu máli á brotsárið í hlíðinni en það myndar eins og áður segir dálitla skál í klettana:

Breiddin neðst er um 200 m.
Hæð 80 m þar sem hæst er.
Dýpt 30 m að meðaltali.

Skálarbarmurinn er ekki fjarri því að vera hálfhringur. Þannig verður rúmtak þess bergs sem þarna er að síga fram um 400.000 - 500.000 rúmmetrar. Neðan úr bæ að sjá er jarðraskið greinilegt. Urðin nær nokkur hundruð metra niður hlíðina og hefur myndast í mörgum smá skriðuföllum.

Skriður sem upptök eiga í jarðraskinu munu aðallega fylgja tveimur lækjum í átt til sjávar. Gilin eru sitt hvoru megin vatnsthanksins. Það ytra kemur niður í bæinn utan við Blómsturvelli 27. Það innra er milli Blómsturvalla 15. og 17. Skriður hafa hlaupið úr þessum giljum á umliðnum árum,

t.d. fyllti skriða sundlaugina árið 1951.

Það er lærðómsríkt að sjá þetta jarðrask. Brotskálin og urðin neðan undir henni eru eins og í venjulegum framhlaupum. Hingað til hef ég - og líklega flestir - haldið að framhlaup myndist í einu vettvangi eftir að sprungið hefur fyrir fyllunni. Hér er greinilegt að hlutimur hafa tekið mun lengri tíma og hafa verið að gerast hægt og sígandi í a.m.k. 25 ár og sennilega nokkru lengur. Ljóst er að jafnvægi er ekki komið á og að þarna eiga eftir að verða einhverjar hreyfingar næstu ár eða áratugi. Vonandi verður framhaldið það, að fyllan haldi áfram að skríða fram og brotna upp með sama hætti og verið hefur og aðeins smávægilegra skriðufalla verði vart. Ekki er þó hægt að loka augunum fyrir því að meiri atburðir geta orðið. Öll fyllan gæti farið á hreyfingu og kastast niður hlíðina og hluti hennar náð allt niður að sjó. Það eru því ríkar ástæður til að fylgjast með jarðraskinu, rannsaka það betur og koma upp föstum viðmiðunar- og mælipunktum í því til að sjá með hvaða hætti hreyfingarnar verða og hvort þær fara vaxandi eða dvíndi. Almannavarnarmefnd staðarins þarf einnig að vita af þeirri hættu sem þarna gæti leynst.

8. nóvember 1989

Árni Hjartarson

